

Titulació	Tipus	Curs
Història de l'Art	OP	3
Història de l'Art	OP	4

Professor/a de contacte

Nom : Annabel Villalonga Gordaliza

Correu electrònic : annabel.villalonga@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Es recomana tenir comprensió lectora en diverses llengües modernes, a part del català i l'espanyol.

Objectius

L'objectiu d'aquesta assignatura és proporcionar uns coneixements bàsics sobre l'art precolombí de la Zona Andina. Acabat el curs, l'estudiant haurà de ser capaç de:

1. Reconèixer, identificar i caracteritzar les obres d'art més importants.
2. Situar-les correctament en el seu context històric-artístic.
3. Dominar la terminologia i el vocabulari propis de l'assignatura.
4. Interpretar la iconografia i el simbolisme de les obres.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar els coneixements iconogràfics a la lectura de la imatge artística
2. Analitzar les idees artístiques sobre un fenomen artístic en un determinat context cultural.
3. Analitzar els creadors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural.
4. Analitzar els receptors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural.
5. Relacionar una imatge artística amb altres fenòmens culturals de la seva època.
6. Reconstruir el panorama artístic d'un determinat context cultural
7. Analitzar una imatge artística i situar-la en el seu context cultural.
8. Definir i explicar amb precisió un objecte artístic amb el llenguatge propi de la crítica d'art.
9. Examinar una imatge artística i distingir-ne els valors formals, iconogràfics i simbòlics.
10. Distingir les tècniques i el procés d'elaboració d'un objecte artístic
11. Explicar els mecanismes de recepció d'una obra d'art.
12. Participar en debats sobre fets històrics respectant les opinions d'altres participants.

Continguts

1. INTRODUCCIÓ

1.1 Concepte d'Àrea Andina i subdivisions. El medi geogràfic i ambiental: Serra, Costa i Selva. Aspectes culturals.

1.2 Introducció a l'estudi de l'art andí.

2. ORÍGENS I PRIMERES MANIFESTACIONS CULTURALS

2.1 Poblament d'Amèrica. Teories antigues i modernes sobre el poblament d'Amèrica. Noves perspectives.

2.2 De l'Arcaic al Formatiu: domesticació vegetal i animal.

2.3 L'art rupestre (gravats i pintures) i la seva temporalitat.

3. ETAPES I CULTURES (ANDES CENTRALS)

3.1 Preceràmic final o Arcaic tardà. L'aparició de la civilització. Definició del concepte, models de subsistència i d'organització social. Orígens de l'arquitectura monumental als centres cerimonials. Caral. Cerro Sechín. Huaca Prieta. Kotosh.

3.2 Període Inicial o Formatiu Primerenc.

El pas de l'Arcaic al Formatiu: canvis en els models de subsistència, major complexitat política, aparició de la ceràmica i gran importància de l'art en l'arquitectura. Costa Nord: Moxeque, Caballo Muerto, Huaca de los Reyes i Ventarrón. Temples en U (Williams): Garagay, Cardal, Mina Perdida i La Florida.

3.4 Període Arcaic Mitjà o Horitzó Inicial.

Tradicions emergents: cultures Chavín i Cupisnique. Localització i característiques. Chavín de Huántar. Aspectes essencials de l'estructura social i econòmica i de la cosmovisió. Arquitectura: el centre cerimonial i els edificis principals. L'escultura arquitectònica i la seva iconografia. Ceràmica i tèxtils.

3.5 Període Intermedi Inicial o Formatiu Final.

Cultura Paracas. Arquitectura funerària. Els "fardos" funeraris: la fàbrica de l'ancestre. Ceràmica. Geoglifs. Cultura Nazca. Tecnologia hidràulica: els puquios. Arquitectura ceremonial: Cahuachi. Arquitectura funerària: Chauchilla. La ceràmica: formes i iconografia. Teixits, art plumari i metal·lúrgia. Els geoglifs del desert de Nazca. Cultura Moche. Naixement dels protoestats andins. Arquitectura: Huaca del Sol i de la Luna, complex d'El Brujo i enterraments reials (la tomba del Senyor de Sipán). Ceràmica, relleus pintats, teixits i orfebreria.

3.6 Període Horitzó Mitjà.

Cultura Tiwanaku. Arquitectura monumental. Escultura en pedra. Ceràmica. Teixits i la seva simbologia. Les influències en la cultura Huari.

3.7 Període Intermedi Tardà.

Cultura Lambayeque-Sicán versus Chimú. Chan Chan: arquitectura de tova. Escultura en fusta, ceràmica, orfebreria i teixits.

3.8 Període Horitzó Tardà.

Cultura inca. Geografia. Societat. Govern i administració. Religió. Mites més importants (dels orígens, de Vichama, de les Quatre Edats i de Manco Cápac). Arquitectura: característiques. Cusco: temples, carrers, fortalesa de Sacsayhuamán i fonts. Machu Picchu. Ceràmica. Tèxtils. Metal·lúrgia.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Treball en grup d'un cartell i presentació a classe	40	1,6	1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 11, 12
Classes magistrals	40	1,6	1, 2, 5, 7, 8, 9, 10
Lectura obligatòria i crítica/ Estudi personal	32	1,28	2, 5, 6, 10, 12

- Assistència a classes teòriques presencials dirigides per la professora. La profesora exposa oralment i amb suport powerpoint als estudiants els aspectes essencials de la matèria, sistematitzant els continguts i facilitant aquella bibliografia que sigui més adient per a preparar-se l'examen. .
- Assistència a sessions de seminaris (Amazonia/ Andes Septentrionals) dirigides per la professora i conduïdes per especialistes.
- Lectura comprensiva de textos.
- Realització d'un pòster en grup sobre la música, l'acústica i l'art andí a presentar a la "Jornada sobre la música a l'Antiguitat" (1 desembre)

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè l'alumnat completi les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Treball de curs	30%	25	1	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
Resum i crítica d'un text, seminari o conferència	20%	10	0,4	1, 2, 9
Prova escrita	50%	3	0,12	5, 9

Avaluació continuada

L'avaluació de l'assignatura constarà de tres parts:

Prova escrita final (50%)

Resum i crítica d'un text, seminari o conferència: (20%) constarà en el lliurament d'una ressenya d'una conferència impartida a classe (o en modalitat online).

Treball de curs (30%): cartell en grup sobre una obra d'art andina que tracti el tema de la música (instruments, representacions d'instruments o accions sonores, etc.)

Alumnat d'intercanvi: Els estudiants d'intercanvi que demanin avançar un examen han de presentar al professor un document escrit de la seva universitat d'origen que justifiqui la seva sol·licitud.

Avaluació única

Optar per l'avaluació única no eximeix als estudiants d'assistir a classe.

- * Examen teòric i conceptual 50 %
- * Ressenyes de textos i/o comentaris analítics d'obres a determinar 30%
- * Ressenya d'un article/conferència amb perspectiva de gènere 20%

Recuperació

La recuperació consistirà en una prova adreçada exclusivament a l'estudiantat que hagi suspès l'examen teòric i conceptual (50%). La resta d'activitats no són recuperables.

El calendari de Gestió Acadèmica de la Facultat determinarà el dia i hora d'aquesta prova de recuperació.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o professora informará l'alumnat (Moodle) del procediment i data de revisió de les qualificacions.

L'estudiant rebrà la qualificació de No avaluable sempre que no hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació.

Models d'ús de la IA

Aquesta assignatura permet l'ús de tecnologies d'Intel·ligència Artificial (IA) exclusivament en tasques de cerca bibliogràfica o cerca d'informació, correcció de textos o traduccions. L'estudiant ha d'identificar les parts que han estat generades amb IA, especificar les eines utilitzades i incloure una reflexió crítica sobre com aquestes eines han influït en el procés i en el resultat final de l'activitat.

La no transparència de l'ús de la IA en aquesta activitat avaluable es considerarà falta d'honestat acadèmica i comportarà que l'activitat s'avalui amb un 0 i no es pugui recuperar, o sancions majors en casos de gravetat.

Penalitzacions

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Bibliografia

General

- Adams, Richard.E.W. (2000): *Las antiguas civilizaciones del Nuevo Mundo*, Barcelona:Crítica.
- Braun, Barbara. (2000): *Pre-Columbian Art and the Post-Columbian world: ancient american sources of modern art*. New York ; London : Harry N. Abrams.
- Grieder, Terence. (1987): *Orígenes del Arte Precolombino*, México DF: F.C.E.
- Faugère, Brigitte; Goepfert, Nicolas (dirs.) (2022): *Atlas de l'Amérique précolombienne*. París: Autrement.
- Kubler, George. (1986): *Arte y arquitectura en la América precolonial*, Madrid: Cátedra.
- Lynne Costin, Cathy (2016): *Making value, making meaning. Techné in Pre-Columbian world*. Dumbarton Oaks Symposia. Washington: Dumbarton Oaks.
- Ocampo, Estela (1999): *Cómo reconocer el arte precolombino de América del Sur (I)*. Barcelona: Edunsa.
- Pasztory, Esther. (1998): *Pre-Columbian Art*, London: The Everyman Art Library.
- Pasztory, Esther (2005): *Thinking with things. Toward a new vision of art*. Austin: University of Texas Press.
- Piña Chan, Román. (1986): *Historia, Arqueología y Arte Prehispánico*, México DF: F.C.E.

Àrea Andina

- Alva, Walter. (1994): *Sipán*. Colección Cultura y Artes del Perú. Lima.
- Alva, Walter; Donnan, Christopher B. (1993): *Royal tombs of Sipán*. University of California: Fowler Museum of Cultural History.
- Berberian, Eduardo - Raffino, Rodolfo (1991): *Culturas indígenas de los Andes meridionales*, Madrid: Alhambra.
- Berenguer, José (2000): *Tiwanaku:señores del lago sagrado*. Museo Chileno de Arte Precolombino - Banco Santiago, Santiago de Chile.
- Burger, R.(1995): *Chavín and the Origins of Andean Civilization*, London:Thames& Hudson.
- Cieza de León, Pedro (1984): *La crónica del Perú*, Madrid: Crónicas de América.
- Cieza de León, Pedro (1985): *Señorío de los Incas*, Madrid: Crónicas de América.
- Cuesta Domingo, Mariano (1980): *Arqueología andina: Perú*, Madrid, Ministerio de Cultura.
- Davies, Nigel (1999): *Los antiguos reinos del Perú*, Barcelona: Crítica-Arqueología.
- Donnan, Christopher. (1976): *Moche Art and Iconography*. Los Angeles: University of California Press.
- Donnan, Christopher (1978): *Moche art of Peru*. Los Angeles: Museum of Cultural History.
- Donnan, Christopher ed. (1985): *Early Ceremonial Architecture in the Andes*. Washington: Dumbarton Oaks.
- Grieder, Terence; Bueno Mendoza, Alberto; Smith, C. Earle Jr.; Malina, Robert M. (1988). *La Galgada, Peru: A Preceramic Culture in Transition*. Austin: University of Texas Press.
- Guamán Poma de Ayala, Felipe (1987): *Nueva crónica y buen gobierno*, Madrid: Crónicas de América.
- Kauffman, Federico. (1978): *Manual de arqueología peruana*, Lima.

- Klein, Daniel; Cruz Cevallos, Iván (2007). *Équateur. L'art secret de l'Équateur précolombien*. Milán: 5 Continents Éditions.
- Klein, Cecelia F. (ed.). (2001): *Dressing the Part: Power, Dress, Gender, and Representation in the Pre-Columbian Americas*. Washington, DC: Dumbarton Oaks Research Library and Collection.
- Kolata, Alan L. (1993): *The Tiwanaku: Portrait of an Andean Civilization*. Cambridge, Massachusetts: Blackwell.
- Lavalle, José Antonio de la - Lang, Werner (1990): *Culturas precolombinas: Chimú*, Lima: Banco de Crédito del Perú.
- Lavalle, José Antonio de la - Lang, Werner (1990): *Culturas precolombinas: Paracas*, Lima: Banco de Crédito del Perú.
- Lechtmann, Heather - Soldi, Ana María Soldi (1985): *La tecnología en el mundo andino*, México DF: UNAM.
- Lumbreras, Luis G. (1974): *The Peoples and Cultures of Ancient Peru*, Washington DC: Smithsonian Institution.
- Lumbreras, Luis G. (1981): *Arqueología de la América Andina*, Lima.
- Lumbreras, Luis G. (1992): *Cultures preincaiques dels Andes septentrionals i centrals: la cultura Chavín*, Barcelona: Ajuntament de Barcelona.
- Mason, John Alden (1978): *Las antiguas culturas del Perú*, México DF: F.C.E.
- Moseley, Michael E. (2001): *The incas and their ancestors. The Archaeology of Peru*. London: Thames & Hudson. 2a ed.
- Moseley, Michael E. Day, Kent C. (1982): *Chan Chan, Andean desert city*. Santa Fe: School of American Research.
- Paternosto, C (1996) *The Stone and the Thread: Andean Roots of Abstract Art*. Austin: University of Texas Press.
- Paul, Anne. (1991): *Paracas. Art and Architecture*, Iowa City: University of Iowa.
- Pillsbury, Joanne (2001): *Moche Art and archaeology in ancient Peru*. Washington: National Gallery of Art; Studies in the history of art, n.63.
- Porras, Raúl (1986): *Los cronistas del Perú (1528-1650)*, Lima: Banco de Crédito del Perú.
- Protzen, Jean-Pierre (1993): *Inca architecture at Ollantaytambo*. Oxford: Oxford University Press.
- Rovira, Salvador (1990): *La metalurgia americana: análisis tecnológico de materiales prehispánicos y coloniales*, Madrid: Universidad Complutense.
- Rowe, John Howland (1967): *Form and Meaning in Chavin Art*. En: *Peruvian Archaeology - Selected Readings*, eds. J. H. Rowe y D. Menzel, págs. 72-103.
- Sánchez, Efraín et al. (2012): *El Mundo del Arte En San Agustín*. Colombia: Villegas Editores.
- Silverman, Helaine (2004): *Andean Archaeology*. Malden, MA: Blackwell Publishing.
- Stone-Miller, Rebecca (2012): *Art from the Andes: from Chavín to Incas*. Londres: Thames & Hudson, World of Art collection. 3a ed.
- Tello, Julio - Mejía, Toribio (1979): *Paracas: cavernas y necrópolis*, Lima: UNMSM.

Programari

.

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre.

A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través d'aquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Tipus de docència	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(TE) Teoria	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt